Päiväys
28.10.2026

Diaarinumero
554/03.04.04.04.20/2025

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös vesilain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

28.10.2026

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **4.11.2026.**

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 28.10.2026 nro 1265/2026, valitus vesitalousasiassa, Keminmaa.

Luvan hakija

Kemijoki Oy

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **28.10.2026–4.12.2026** Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa: https://www.tuomioistuimet.fi/tuomioistuimet/vaasan-hallinto-oikeus/yleistiedoksiannot-ja-julkiset-kuulutukset/hallinto-oikeuden-julkiset-kuulutukset/

Muutoksenhakuohjeet

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. Valitusaika päättyy **4.12.2026**.

28.10.2026

Dnro 554/03.04.04.04.20/2025

Asia	Rakentaminen vesistöön
Valittajat	Villilohi-yhteistyöverkosto vaelluskalojen puolesta ry (jäljempänä Villilohi ry) ja Maailman Luonnon Säätiö – World Wide Fund For Nature, Suomen rahasto sr
Luvan hakija	Kemijoki Oy

Päätös, josta valitetaan

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto 24.3.2025 nro 37/2025 (1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontavirasto)

Aluehallintoviraston ratkaisu

Aluehallintovirasto on myöntänyt Kemijoki Oy:lle luvan kalatien rakentamiseen Taivalkosken voimalaitoksen yhteyteen, veden johtamiseen kalatien kautta sekä houkutusveden pumppaamiseen kalatiehen voimalaitospadon alapuolisesta Kemijoesta Keminmaan kunnassa. Lupa on voimassa toistaiseksi.

Lupamääräykset

Rakenteet ja niiden käyttö

1. Taivalkosken voimalaitoksen kalatie on rakennettava seuraavien 27.1.2023 päivättyyn hakemuksen täydennykseen liitettyjen piirrosten osoittamiin paikkoihin sekä seuraavista piirustuksista ja hakemuksesta, sen liitteistä sekä täydennyksistä muutoin ilmenevillä tavoilla:

- ”Suunnitelma Taivalkosken voimalaitoksen kalauoman rakentamiseksi, Yleiskartta”, 1:2 500
- ”R-0-TA-37018, Kaivu- täyttöpiirustus. Teknisen osuuden leikkaukset”, 1:1 000 / 1:100
- ”R-0-TA-37019, Kaivu- täyttöpiirustus. Houkutusvesialtaan ja uoman poikkileikkaukset”, 1:100

- ”R-0-TA-37052, Luonnonmukaisten osuuksien periaatteellinen toteutus”, 1:500 / 1:50
- ”R-0-TA-37057 Luonnonmukaisen uoman pituusleikkaus”, 1:500 / 1:1 000

Kalatien rakenteisiin voidaan tarvittaessa tehdä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) hyväksymiä vähäisiä muutoksia, jotka eivät aiheuta haitallisia vaikutuksia vesistössä eivätkä muutoinkaan loukkaa yleistä tai yksityistä etua.

2. Luvan saajan on pidettävä kalatie käytössä vähintään 20.5.–20.10. välisenä aikana aina kun kalannousulle kalatiehen on edellytykset.

Kalatiehen on johdettava sen käytössä olo aikana vettä riittävästi ainakin lohen ja meritaimenen nousun varmistamiseksi.

Töiden suorittaminen

3. Kalatien rakentaminen on tehtävä pääosin kuivatyönä. Niiltä osin, kun töitä ei ole mahdollista tehdä kuivatyönä, rakennustyöt on tehtävä siten ja sellaisena aikana, että vesialueelle ja sen käytölle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa ja häiriötä.

4. Kallion louhinta on tehtävä hyväksyttyjen turvallisuus- ja räjäytyssuunnitelmien mukaisesti. Louhituilta pinnoilta on poistettava helposti irtoavat lohkareet ja kivet. Kaikki näkyville jäävät reunat on tasoitettava.

Melua ja tärinää aiheuttavat työvaiheet on tehtävä arkipäivisin (maanantai–perjantai) klo 7.00–22.00 välisenä aikana.

Hankkeen vaikutusalueella olevien asuinrakennusten kunto (mm. perustukset) sekä muut herkät kohteet kuten pato rakenteineen on katselmoitava ennen rakennustoimenpiteisiin ryhtymistä ja niiden jälkeen. Katselmointi on tehtävä asuinrakennusten omistajien ja niiden haltijoiden (esimerkiksi vuokralaiset) kanssa sovittavalla tavalla ja aikana. Katselmuksista on laadittava pöytäkirja, jossa kohteet ominaisuuksineen kuvataan yksityiskohtaisesti. Tarpeen vaatiessa rakennustöiden aikana on tehtävä tärinän valvontamittauksia.

Mahdolliset räjäytykset on pyrittävä mitoittamaan ja valitsemaan räjäytysaineet niin, että räjäytyksistä ja niistä aiheutuvasta tärinästä ei aiheudu vahinkoa tai haittaa hankealueen ulkopuolella. Räjäytykset on suunniteltava niin, että kiviaineista ei sinkoudu missään tilanteessa naapurikiinteistöille. Työskentelyalueesta 200 metrin säteellä sijaitsevien kiinteistöjen omistajille ja haltijoille on hyvissä ajoin etukäteen annettava tiedote louhinta- ja räjäytystöistä. Tiedotteesta on käytävä ilmi työvaiheiden kokonaiskestot, työajat sekä toiminnanharjoittajan yhteystiedot.

5. Rakenteet ja rakentamistyöt on suunniteltava ja toteutettava siten, ettei patoturvallisuutta vaaranneta

6. Rakentamisessa syntyvät kaivu-, ruoppaus- ja louhintamassat on sijoitettava aluehallintovirastoon 27.1.2023 saapuneeseen täydennykseen liitetyn

läjityssuunnitelman mukaisesti maa-alueille siten, etteivät ne pääse valumaan takaisin vesistöön.

Kunnossapito

7. Luvan saajan on pidettävä kalatie tämän päätöksen mukaisessa ja tarkoitustaan vastaavassa kunnossa. Kalatien kunto on tarkastettava vuosittain ennen käyttöönottoa.

Toimenpiteet menetysten ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi

8. Ennen rakennustöihin ryhtymistä luvan saajan on tehtävä kaivuumassojen läjitysaluetta koskeva luontoselvitys Lapin ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla. Ehdotus luontoselvityksen toteuttamisesta on toimitettava Lapin ELY-keskukselle hyvissä ajoin ennen selvityksen toteuttamista.

9. Työt on toteutettava alueella sijaitsevia johtoja, putkia ja kaapeleita vaurioittamatta sekä tarvittaessa on sovittava johtojen, putkien ja kaapeleiden siirrosta niiden omistajien kanssa.

Luvan saajan on töitä suorittaessaan muutenkin huolehdittava siitä, että työalueella tai sen läheisyydessä mahdollisesti sijaitsevia toisten omistamia rakenteita tai laitteita ei vahingoiteta.

10. Töiden valmistuttua on rakennustöiden jäljet siistittävä ja rakennusalueet saatettava muutoinkin asianmukaiseen ja maisemallisesti hyvään kuntoon. Mahdolliset rakennusjätteet on toimitettava hyödynnettäväksi tai käsiteltäväksi toimijalle, jolla on oikeus vastaanottaa kyseistä jätettä.

11. Työmaalle on varattava riittävästi öljyntorjuntakalustoa, joilla öljyjen tai polttoaineiden leviämistä maaperään ja vesistöön voidaan konerikkojen tai vahinkojen tapahtuessa estää. Työkoneissa on käytettävä mahdollisuuksien mukaan biohajoavia öljyjä.

12. Luvan saajan on nimettävä hankkeelle henkilö, joka vastaa tämän lupapäätöksen määräysten noudattamisesta. Henkilön nimi ja yhteystiedot on ilmoitettava Lapin ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle ja Keminmaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Korvaukset

13. Töiden suorittamisesta mahdollisesti aiheutuva, välittömästi ilmenevä edunmenetys on viivytyksettä korvattava vahinkoa kärsineelle.

Tarkkailu

14. Hankkeen rakentamistöiden aikana on pidettävä päivittäin työmaapäiväkirjaa, johon on merkittävä ainakin seuraavat havainnot:

- säähavainnot,
- käytettyjen koneiden tyyppi, määrä ja työaika,

- toteutetut työvaiheet työkohteittain,
- rakentamistöistä aiheutuvan kiintoainesamentuman leviämisalueen silmämääräinen havainnointi ja merkitseminen kartalle hankealueen läheisyydessä Kemijoessa,
- mahdolliset poikkeamat suunnitelluista työvaiheista tai muut poikkeukselliset tapahtumat sekä toimenpiteet, joihin niiden vuoksi on ryhdytty ja
- muut asiat, joilla voi olla merkitystä hankkeen vaikutusten arvioinnissa ympäristöön tai yleiseen taikka yksityiseen etuun.

Työmaapäiväkirja on pyydettäessä esitettävä valvoville viranomaisille ja töiden päätyttyä se on toimitettava sähköisessä muodossa Lapin ELY-keskukselle.

15. Luvan saajan on tarkkailtava hankkeen vaikutuksia Kemijoen tilaan aluehallintovirastoon 27.1.2023 saapuneeseen täydennykseen liitetyn tarkkailusuunnitelman mukaisesti (liite 19.) siten muutettuna, että näytteistä analysoitavien parametrien valikkoon on lisättävä pH, sähkönjohtavuus ja kokonaisfosfori. Lisäksi, mikäli näkyvää samentumaa havaitaan alimmalla tarkkailupisteellä C, on näytteenottoa jatkettava samentuman suuntaan 500 m välein niin kauas kuin samentumaa havaitaan.

Tulokset on toimitettava heti niiden valmistuttua Lapin ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle sekä Keminmaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Tarkkailun tuloksista on laadittava yhteenveto, joka on toimitettava Lapin ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle sekä Keminmaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille viranomaisille viimeistään 2 kk tarkkailun päättymisestä. Lapin ELY-keskus voi tarvittaessa muuttaa tarkkailusuunnitelmaa.

16. Luvan saajan on tarkkailtava virtaamien määrää ja kalatien toimivuutta Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen hyväksymällä tavalla. Tarkkailuun on sisällytettävä vähintään kalatiehen kulloinkin johdettavan veden määrän ja kalatiehen nousevien kalojen (määrä, laji, koko ja kunto) tarkkailu. Tarkkailusuunnitelma on toimitettava kalatalousviranomaiselle hyvissä ajoin ennen kalatien käyttöönottoa.

Tarkkailua on jatkettava vähintään viisi vuotta kalatien valmistumisesta. Tarkkailu voidaan päättää, kun luvan saajan ja kalatalousviranomaisen näkemyksen mukaan tarkkailu ei enää ole tarpeen. Jos tarkkailun päättämisestä ei päästä yhteisymmärrykseen, asia voidaan saattaa lupaviranomaisen ratkaistavaksi.

Tarkkailutiedot virtaamista ja kalatien toimivuudesta on annettava vuosittain tiedoksi Lapin ELY-keskuksen kalatalouspalveluille ja voimalaitoksen yläpuolen ja alapuolen kalatalousalueille.

Töiden aloittaminen ja toteuttaminen

17. Hankkeen toteuttamiseen on ryhdyttävä neljän vuoden kuluessa ja hanke on toteutettava olennaisilta osin 10 vuoden kuluessa siitä lukien, kun tämä päätös on tullut lainvoimaiseksi. Muuten lupa raukeaa.

Ilmoitukset

18. Töiden aloittamisesta on etukäteen ilmoitettava kirjallisesti Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalouspalveluille, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen patoturvallisuusviranomaiselle ja Keminmaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja tarkoituksenmukaisella tavalla asianomaisille maanomistajille.

19. Hankkeen valmistumisesta on 60 päivän kuluessa ilmoitettava kirjallisesti aluehallintovirastolle, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalouspalveluille, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen patoturvallisuusviranomaiselle ja Keminmaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Kalatien käyttöönotosta on 30 päivän kuluessa ilmoitettava kirjallisesti Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalouspalveluille.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Valittajat ovat ensisijaisesti vaatineet, että aluehallintoviraston päätös kumotaan ja asia palautetaan lupaviranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi sen jälkeen, kun Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muutoshakemus (dnro PSAVI/932/2017) on lainvoimaisesti ratkaistu.

Valittajat ovat toissijaisesti vaatineet, että aluehallintoviraston päätöstä muutetaan siten, että lupaan kirjataan ehdot kaikkien vaeltavien kalojen ylös- ja alasvaellukselle, ympärivuotisen ekologisen jatkumon toteuttamisesta sekä kriteerit ympärivuotisen ekologisen ympäristövirtaaman ja houkutusvirtaaman toteuttamiselle.

Valittajat ovat kolmassijaisesti vaatineet, että aluehallintoviraston päätös kumotaan.

Perusteluja

Vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin kohdan 2 mukaista intressivertailua ei ole mahdollista toteuttaa tilanteessa, jossa Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muutoshakemus ei ole vielä lainvoimainen. Lupaviranomainen ei ole voinut arvioida, millaisia yleiselle edulle koituvia menetyksiä valituksen kohteena olevan päätöksen mukaisesta kalatiestä aiheutuu, kun yleistä etua turvaavien Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden lopullinen sisältö on vielä ratkaisematta.

Valituksenalaisessa päätöksessä kyse on tosiasiallisesti ollut kalatalousvelvoitteen muuttamisesta. Lupaviranomainen ei ole noudattanut lakia käsitellessään kalatalousvelvoitteet ja nyt kyseessä olevan kalatien lupahakemuksen erillisinä asioina. Kalatie on vesilain 3 luvun 14 §:n mukaan jo määritelmällisesti kalatalousvelvoitteeseen sisältyvä asia. Hakemusta ei ole käsitelty kalatalousvelvoitteen muutoksena vaan vesitalousasiana. Luvanhaltija ei voi viranomaista sitovasti rajata asian käsittelyä nimeämällä hakemuksen vesitalousluvan muuttamiseksi. Asiassa on edellä mainituin perustein ollut tosiasiallisesti kyse kalatalousvelvoitteen muuttamisesta, ja asian käsittelyssä on siten tapahtunut virhe.

Taivalkosken kalatien lupahakemuksen kanssa samanaikaisesti aluehallintovirastossa vireillä ollut Taivalkosken voimalaitosta koskeva kalatalousvelvoitteen muutoshakemus on tullut vireille lupaviranomaisessa ennen Taivalkosken kalatien lupahakemusta. Asian käsittelyssä on tapahtunut virhe, kun aluehallintovirasto on käsitellyt asiat erikseen eikä ole yhdistänyt niitä vesilain 11 luvun 13 §:n mukaisesti. Aluehallintovirasto ei ole noudattanut myöskään hallintolain 6 §:n mukaisia hallinnon oikeusperiaatteita käsitellessään tosiasiallisesti toisiinsa liittyviä asioita erillisinä, minkä seurauksena myöhemmin vireille tullut asia vaikuttaa aiemmin vireille tulleen asian ratkaisemiseen. Aluehallintovirasto on toiminut epätasapuolisesti asettamalla käsittelyjärjestyksessä etusijalle myöhemmin vireille tulleen samaan asiakokonaisuuteen liittyvän hakemuksen.

Hallintolain 23 §:n mukaan viranomaisella on velvollisuus vireille tulleen asian joutuisaan käsittelyyn. Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen velvollisuutena on noudattaa tarkoitussidonnaisuuden periaatetta vireille tulleiden asioiden käsittelyjärjestystä suunnitellessaan. Viranomaisella on hallintolain 25 §:n mukaan velvollisuus käsitellä yhdessä sellaisia asioita, joissa tehtävät päätökset vaikuttavat merkittävästi muihin samanaikaisesti vireillä oleviin asioihin.

Aluehallintovirasto ei ole noudattanut joutuisan asian käsittelyn vaadetta velvoiteasiassa, jonka käsittely viivästyi aiheettomasti. Lupaviranomainen käsitteli Kemijoen kalatalousvelvoiteasiaa yli seitsemän vuotta. Viivytellessään velvoiteasian käsittelyä ja kiirehtiessään nyt valituksen kohteena olevan asian käsittelyä ennenaikaisesti aluehallintovirasto on synnyttänyt tilanteen, jossa myöhemmin vireille tullut asia vaikuttaa aiemmin vireille tulleen asian käsittelyyn, tilanteessa, jossa asioilla on tosiasiallinen yhteys.

Luvanhakijan mukaan nyt valitukseen liittyvä kalatie ei olisi osa Taivalkosken vesivoimalaitoksen kalataloudellista velvoitetta. Tällä hakijan omaehtoisella hankkeella on kuitenkin tosiallinen yhteys samaan aikaan käsittelyssä olevaan kalatalousviranomaisen hakemaan muutokseen Kemijoen kalatalousvelvoitteisiin, sillä Kemijoki Oy:n omistaman Taivalkosken padon ohittamiseen on vain yksi optimaalinen ja parhaiten soveltuva maastonkohta biodiversiteetin, lain ja oikeuden kriteerit täyttävälle tehokkaasti toimivalle luonnonmukaiselle vaellusyhteydelle, joka toteuttaa ympärivuotisen ekologisen jatkumon ja ekologisen ympäristövirtaaman. Se on sama

maastokohta, johon valituksen kohteena oleva tekninen kalatie on suunniteltu. Ensin vireille tullut hanke vaarantuu, vaikeutuu ja viivästyy sekä sen toimeenpano mahdollisesti estyy. Myöhemmin vireille tullut asia vaikuttaa ensin vireille tulleen asian käsittelyyn ja toimeenpanoon. Kemijoen kalatalousvelvoitteet ja nyt valituksen kohteena oleva lupa-asia liittyvät tosiasiallisesti ja oleellisesti toisiinsa ja ne tulee käsitellä yhdessä tai ensin vireille tullut asia on käsiteltävä ensin.

Euroopan unionin komissio on vuonna 2019 vesipuitedirektiivin toteuttamisen seurantaraportissa esittänyt Suomelle kaikkien vesivoimalaitosten lupien tarkastelua, jotta vesipuitedirektiivin ympäristötavoitteet toteutuisivat erityisesti ekologisen virtaaman, kalateiden ja muiden haittoja lieventävien toimenpiteiden osalta. Lupaviranomainen ei ole noudattanut velvollisuuttaan panna täytäntöön vesipuitedirektiivin vaatimukset.

Valtioneuvoston vuonna 2022 vahvistamassa Kemijoen vesienhoitosuunnitelmassa edellytetään Kemijoen ekologisen tilan parantamista. Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan KHO:2023:993 edellyttänyt Kemijoen ekologisen tilan aitoa parantamista myös siten, että vaelluskalakannat palautetaan Kemijoen vesistöön.

EU-oikeudella on etusija kansalliseen oikeuteen nähden. Hanke ei täytä EU:n vesipuitedirektiivin vaatimuksia muun muassa ekologisesta jatkumosta ja ekologisesta ympäristövirtaamasta. Lupaviranomainen ei ole noudattanut velvollisuuttaan panna täytäntöön EU:n vesipuitedirektiivin vaatimukset.

Aluehallintoviraston olisi tullut huomioida vireillä olevan kalatalousvelvoitteen ja siihen vaikuttavien normien vaatimuksia arvioidessaan nyt valituksen kohteena olevan luvan hakemusta ja rakenteita. Näin ei ole tapahtunut, vaan lupaviranomainen mainitsee nyt valituksen kohteena olevan luvan perusteluissa, ettei hakemus olisi ristiriidassa voimassa olevien velvoitteiden kanssa, eli niiden, jotka lupaviranomainen on todennut olevan välttämätöntä korvata uusilla vielä muutoksenhaun alaisina olevilla velvoitteilla.

Kalatalousvelvoitteen muuttamista koskevassa hakemuksessaan kalatalousviranomainen on katsonut, että voimalaitosten lupaehtojen muuttaminen on välttämätöntä menetetyn vaelluspoikastuotannon korvaamiseksi, luontaisen lisääntymisen palauttamiseksi osaksi kannan hoitoa sekä perinnöllisen monimuotoisuuden ja kalastusmahdollisuuksien turvaamiseksi. Aluehallintovirasto on päätynyt samaan velvoitteen muuttamista koskevassa päätöksessään. Siitä huolimatta aluehallintovirasto on valituksenalaista Taivalkosken kalatietä koskevassa päätöksessään verrannut teknisen kalatien käyttötarkoituksen mukaisia ominaisuuksia ja intressivertailun mukaisia hyötyjä ja menetyksiä lainvoimaisiin, mutta vanhentuneisiin kalatalousvelvoitteisiin.

Taivalkosken voimalaitoksen kalatie ei täytä rakenteiltaan, toimintaedellytyksiltään tai muiltakaan osin kalatalousviranomaisen hakemia muutoksia kalatalousvelvoitteisiin. Lisäksi kalatalousviranomainen on

hakemuksesta antamassaan lausunnossa kiinnittänyt huomiota siihen, että tekninen kalatie olisi toiminnassa vain osan vuotta, virtaamat ovat alakanttisia ja alasvaellukseen ei ole esitetty ratkaisua.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Hallinto-oikeus on tiedottanut valituksista julkisella kuulutuksella. Tieto kuulutuksesta on julkaistu Keminmaan kunnassa.

Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta on pyydetty lausunto valituksesta. Asianosaisille, joita asia erityisesti koskee, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselle, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen patoturvallisuusviranomaiselle, Keminmaan kunnalle sekä Keminmaan kunnan ympäristönsuojelu-, terveydensuojelu- ja kaavoitusviranomaiselle on varattu tilaisuus vastineen antamiseen valituksesta.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on antanut lausunnon.

Keminmaan kunta, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen patoturvallisuusviranomainen, Keminmaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja *Lapin ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat- vastuualue* ovat ilmoittaneet, etteivät anna vastinetta.

Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomainen on antamassaan vastineessa muun ohella esittänyt, ettei päätös ole ristiriidassa Kemijoen ja Raudanjoen voimassa olevien kalatalousvelvoitteiden kanssa eikä päätös estä kalatalousvelvoitteiden toteuttamista.

Kemijoki Oy on antanut vastineen, jossa se on vaatinut valituksen hylkäämistä kokonaisuudessaan. Lisäksi yhtiö on pyytänyt lupaa valituksenalaisen päätöksen täytäntöönpanoon siten, että hanke voidaan valituksesta huolimatta aloittaa välittömästi ja kokonaan lupapäätöstä sekä vesilain 15 luvun 7 §:n täytäntöönpanoa koskevaa säännöstä noudattaen, kuitenkin pois lukien kahdessa kohtaa tehtävä yleisen maantien alitus.

Perusteluinaan yhtiö on muun ohella esittänyt, että Kemijoen vaelluskalahankkeen viivytyksetön eteneminen voimalaitoskohtaisissa ohitusratkaisuissa palvelisi vaelluskalojen palauttamistoimien tavoitetta löytää voimalaitoskohtaisesti suunnitellut, toimivuudeltaan mahdollisimman hyvät kalatieratkaisut.

Valittajat ovat antaneet vastaselityksen.

Merkintä

Hallinto-oikeus on tänään antamallaan päätöksellä ratkaissut myös valitukset Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätöksestä 29.7.2024 numero 97/2024

Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttamiseksi (hallinto-oikeuden diaarinumerot 1072, 1076, 1087, 1092, 1095, 1097, 1099, 1100, 1101, 1107, 1109, 1111 ja 1119/2024), sekä Iijoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttamiseksi (hallinto-oikeuden diaarinumerot 1089, 1098, 1102, 1103, 1104, 1106, 1108, 1113, 1114, 1116, 1117 ja 1120/2024). Kyseisten asioiden asiakirjat ovat olleet käsillä tätä asiaa ratkaistaessa.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Pääasiaratkaisu

Hallinto-oikeus hylkää valituksen

Perustelut

Sovellettavia oikeusohjeita

Vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan lupa vesitaloushankkeelle myönnetään, jos hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.

Vesilain 3 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan luvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa vesitaloushankkeesta yleiselle edulle aiheutuvia hyötyjä ja menetyksiä arvioidaan yleiseltä kannalta. Arvioinnissa voidaan käyttää raha-arvoa, jos hyödyn tai menetyksen suuruus voidaan määrittää rahassa. Saman pykälän 2 momentin mukaan arvioinnissa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa ja merenhoitosuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

Vesilain 3 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan luvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa vesitaloushankkeesta saatavana yksityisenä hyötynä otetaan huomioon maa- tai vesialueen tai muun omaisuuden tuottavuuden tai käytettävyyden parantumisesta aiheutuva omaisuuden käyttöarvon lisääntyminen sekä hankkeen toteuttamisesta välittömästi saatava muu etu. Saman pykälän 2 momentin mukaan hankkeesta aiheutuvana **y**ksityisenä menetyksenä otetaan huomioon: 1) hakijalle myönnettävät käyttö- tai lunastusoikeudet; 2) kustannukset sellaisista vahingoista ja käyttöoikeuksista, joista hakija on hankkeen toteuttamiseksi erikseen sopinut asianosaisen kanssa, ja vastaavassa tarkoituksessa hakijalle vapaaehtoisesti luovutettujen alueiden hankkimiskustannukset; sekä 3) muut hankkeeseen osallistumattomalle taholle ja tässä laissa tarkoitetulle ojituksen passiiviosakkaalle aiheutuvat menetykset.

Vesilain 11 luvun 13 §:n mukaan, jos hakemukset liittyvät läheisesti toisiinsa, lupaviranomainen voi käsitellä ne yhdessä, jos sitä on pidettävä tarkoituksenmukaisena eikä yhteinen käsittely kohtuuttomasti viivytä asian käsittelyä tai aiheuta muuta haittaa.

Yhteisön vesipolitiikan puitteista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (vesipuitedirektiivi) 4 artiklan 1 kappaleen a) kohdan ii) alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on suojeltava, parannettava ja ennallistettava kaikkia pintavesimuodostumia ottaen huomioon mahdollisuus soveltaa keinotekoisia tai voimakkaasti muutettuja vesimuodostumia koskevaa iii alakohtaa, tavoitteena saavuttaa viimeistään 15 vuoden kuluttua tämän direktiivin voimaantulosta pintaveden hyvä tila liitteessä V vahvistettujen vaatimusten mukaisesti.

Vesipuitedirektiivin 4 artiklan 1 kappaleen a) kohdan iii) alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on suojeltava ja parannettava kaikkia keinotekoisia ja voimakkaasti muutettuja vesimuodostumia, tavoitteena saavuttaa hyvä ekologinen potentiaali ja pintaveden hyvä kemiallinen tila.

Asiassa saatu selvitys

Hakemus koskee Kemijoen pääuomaan Taivalkosken vesivoimalaitoksen oheen rakennettavaa kalatietä (kalauomaa), joka sisältää teknisen osuuden, kalojen kiinniottolaitteen, houkutusvirta-altaan ja luonnonmukaisen osuuden. Hankkeen tavoitteena on mahdollistaa vaelluskalojen siirtyminen Taivalkosken voimalaitospadon yläpuoliselle vesistön osalle lisääntymis- ja poikasalueille.

Kemijoen pääuomassa on yhteensä kahdeksan vesivoimalaitosta: Isohaara, Taivalkoski, Ossauskoski, Petäjäskoski, Valajaskoski, Vanttauskoski, Pirttikoski ja Seitakorva, joista Isohaaran omistaa PVO-Vesivoima Oy ja loput Kemijoki Oy (hakija). Kemijoen alimman voimalaitoksen Isohaaran yhteydessä on kaksi kalatietä.

Taivalkosken voimalaitosaltaaseen laskevalla Runkausjoella toteutettiin vuonna 2021 laajamittainen elinympäristökunnostushanke yhteistyössä Kalasydän Oy:n, Lapin ELY-keskuksen ja Kemijoki Oy:n kesken.

Lisäksi hakija tukee vaelluskalakantoja Kemi- ja Ounasjoen vesistöihin tehtävillä mäti- ja pienpoikasistutuksilla sekä niihin liittyvällä seurannalla ja tutkimuksella.

Taivalkosken kalatie sisältyy osaksi hakijan linjaamaan strategiaan, jonka tavoitteena on osittain luonnonmukaiseen elinkiertoon perustuva vaelluskalakannan palauttaminen Kemijoen vesistöön. Linjauksen pohjalta laadittu vaelluskalatiekartta perustuu vapaaehtoisiin toimenpiteisiin.

Hankkeen toteuttamisen myötä Taivalkosken padon alle saapuneet vaelluskalat voivat ohittaa Taivalkosken voimalaitoksen. Hanke palvelee hakijan tiekartan mukaista tavoitetta osittain luonnonmukaiseen elinkiertoon

perustuvan vaelluskalakannan palauttamiseksi Kemijoen vesistöön. Kalauoman rakentamista koskeva investointipäätös on määrä tehdä erikseen, kun hankkeen vesitalouslupa on lainvoimainen ja hankkeen lupaehdot ja muut mahdolliset toteuttamisedellytykset ovat tiedossa.

Hankkeen suunnittelussa on hakijan mukaan otettu huomioon Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen (1.1.2026 alkaen Lapin elinvoimakeskus / kalataloustehtävät) maaliskuussa vuonna 2017 vireille paneman Kemijoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttamista koskevan hakemuksen mukaiset kalateiden virtaamia koskevat tekniset vaatimukset. Kalatietä on mahdollista myöhemmin täydentää alasvaeltavien smolttien ja kuteneiden emokalojen ohjausrakenteilla. Hankkeen suunnitteluperusteina ovat uoman sisäänkäynnin löydettävyys, houkutusvirran lähde ja mahdollinen pumppauksen tarve, linjauksen kaltevuus, ratkaisun muunneltavuus, säädettävyys ja rakennettavuus.

Kalatie on suunniteltu pidettäväksi käytössä vuosittain 20.5.–20.10., eli koko lohen ja meritaimenen nousu- ja niiden smolttien alasvaellusajan.

Kalatie sijoittuu Taivalkosken voimalaitoksen itäpuolelle voimalaitoksen välittömään läheisyyteen. Kalatien normaalivirtaamaksi on suunniteltu 1–3 m^3/s ja houkutusvirtaamaksi 3–5 m^3/s. Kalauoman sisäänkäynti on suunniteltu kolmeluukkuiseksi rakenteeksi, mikä mahdollistaa useita vedenpurkaustapoja kalatien löydettävyyden varmistamiseksi. Sisäänkäynnin virtausaukot ovat leveydeltään 0,80 metriä. Sisäänkäynti on asemoitu vuonna 2011 tehdyn lohikalojen telemetriatutkimuksen perusteella. Siinä tarkasteltiin lohien hakeutumista Taivalkosken voimalaitoksen alakanavassa. Tutkimuksen perusteella kaloja havaittiin suurimman osan ajasta noin 0–60 m:n päässä voimalaitoksen turbiineista.

Sisäänkäyntiin liittyvä tekninen osuus on suunniteltu kaksirakoiseksi pystyrakokalatieksi. Teknisen osuuden virtausaukot ovat leveydeltään 0,40 m, altaat (36 kpl) ovat kooltaan P 3,4 m x L 3,7 m x h 5,2 m, osuuden kokonaispituus on 135 m ja kaltevuus noin 4 %. Teknisen osuuden pohjalle on suunniteltu lisättävän sora- ja kiviainesta, jotta osuus saisi vastaavuutta luonnonuomaan. Tarvittaessa kalatien altaiden väliin voidaan asentaa settejä kynnystämään virtausta, mikä mahdollistaa virtausolosuhteiden muuttamisen myös rakentamisen jälkeen. Lisäksi teknisen osuuden virtausaukot voidaan sulkea puolittain, jolloin toteutus vastaa yksirakoista kalatietä.

Teknisen osuuden yläosaan rakennettava kiinniottolaite koostuu kahdesta luukusta, nieluista, välpistä ja nostokorista. Lisäksi kiinniottolaitteeseen kuuluu kameroita, kalalaskuri ja maan pinnalle tulevat kalojen tutkimus- ja säilytysaltaat sekä nosturi.

Kalatiehen sisältyy maarakenteinen houkutusvirta-allas, jonka avulla houkutusvirtausta puretaan sykleittäin kalatien sisäänkäynnille. Houkutusvirtaa (3–5 m^3/s) voidaan ylläpitää noin 45 min, minkä jälkeen allas on täytettävä, jotta houkutusvirtasykliä voidaan jatkaa. Houkutusvirta-altaan 45–90 min kestävän täyttämisvaiheen ajaksi kalatien teknisen osuuden

virtaama pienentyy 1–2 m^3/s. Teknisen osuuden luukku kontrolloi houkutusvirtauksen purkamista alapuoliseen kalatiehen. Houkutusvirtaaman käyttö ei edellytä pumppausta.

Kalatien ylin osa toteutetaan maarakenteisena luonnonuomana. Luonnonuoman kaltevuus vaihtelee 0,5 %:n ja 4,0 %:n välillä. Loivilla osuuksilla kaloille pyritään luomaan levähdyspaikkoja isojen kivien sijoittelulla sekä uoman levennyksillä, kun taas jyrkille osuuksille toteutetaan padottavia kynnysrakenteita, jotka hidastavat kyseisen osuuden virtausta ja muodostavat uomaan allasmaisia jaksoja. Luonnonuoma on mitoitettu virtaamalle 1–3 m^3/s.

Sisäänkäynnin lisäksi kalatiehen kuuluu kaksi luukkurakennetta, joista toinen on teknisen osuuden yläosassa ja toinen kalatien uloskäynnin kohdalla. Luukut ovat toiminnallisesti alhaalta avautuvia moottoroituja säätöluukkuja. Teknisen osuuden yläosan luukku on virtapoikkileikkaukseltaan 3,40 metriä ja se on mitoitettu toimimaan virtaamalla 5 m^3/s. Uloskäynnin luukku on puolestaan virtapoikkileikkaukseltaan 3,16 metriä leveä ja se on mitoitettu virtaamalle 3 m^3/s.

Hakijan selityksen 29.9.2023 mukaan Kemijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman vuosille 2022–2027 mukaan Taivalkosken kalauomahankkeen vaikutusalue Kemijoessa kuuluu Kemijoen alaosan osa-alueeseen. Suunnitelman mukaan tämä osa-alue eli Ala-Kemijoki on voimakkaasti muutettu vesimuodostuma, jonka tila suhteessa parhaaseen saavutettavissa olevaan tilaan on tyydyttävä. Suunnitelman mukaan Ala-Kemijoen biologinen tila on tyydyttävä, fysikaalis-kemiallinen tila erinomainen, hydrologis-morfologinen tila huono ja ekologinen tila tyydyttävä. Tärkein syy siihen, että tilatavoitetta ei saavuteta, on suunnitelman mukaan voimalaitosten ohitusratkaisujen puuttuminen. Selvityksen mukaan Taivalkosken kalauomahanke edistää näin ollen vuosille 2022–2027 laaditun Kemijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman Ala-Kemijokea koskevien toimenpiteiden toteuttamista.

Oikeudellinen arviointi

Intressivertailun ennenaikaisuus

Valituksissa on esitetty, että hankkeen intressivertailua ei ole vielä mahdollista suorittaa, koska kalatalousviranomaisen vireillepanema hanke kalatalousvelvoitteiden muuttamiseksi ei ole lainvoimainen ja Taivalkosken kalatiehankkeen toteuttaminen voisi vaarantaa Lapin ELY-keskuksen hankkeen toteuttamisesta saatavia hyötyjä sijoittuessaan ainoaan optimaaliseen maastokohtaan. Hallinto-oikeus toteaa, että lähtökohtaisesti ympäristöä parantavan vapaaehtoisen hankkeen toteuttamisesta aiheutuvana yleisen edun menetyksenä ei voida pitää sitä, että toisen hakijan hanke mahdollisesti olisi ympäristön kannalta vielä parempi. Lisäksi on huomioitava, että kalatalousviranomaisen vireillepaneman hankkeen toteutuminen, hankkeessa

mahdollisesti toteutettavat toimenpiteet sekä hankkeen toteutumisen aikataulu ja tapa ovat vielä avoimia. Hallinto-oikeus näin ollen katsoo, että kalatalousvelvoitteen muuttamista koskevan hankkeen lopputuloksella ei ole sellaista intressivertailuun vaikuttavaa merkitystä, että tämän hankkeen intressivertailua ei olisi voitu asianmukaisesti tehdä ennen kalatalousvelvoitteiden muuttamista koskevan päätöksen lainvoimaiseksi tuloa.

Vaatimukset hakemuksen käsittelystä suhteessa Kemijoen kalataloudellisiin velvoitteisiin

Asiassa saadun selvityksen perusteella voidaan katsoa, että Taivalkosken voimalaitoksen kalatiehanke sinänsä liittyy vesilain 11 luvun 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla Lapin ELY-keskuksen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttamista tarkoittavaan hankkeeseen, joka tähtää Kemijoen vaelluskalakantojen luonnonmukaisen elinkierron palauttamiseen Kemijoen vesistössä. Pykälän sanamuodon mukaan lupaviranomaisella ei ole velvollisuutta käsitellä tällaisia toisiinsa liittyviä asioita yhdessä, mutta se voi tehdä niin, jos se on tarkoituksenmukaista eikä yhteinen käsittely aiheuta kohtuutonta viivytystä tai muuta haittaa. Lupaviranomaisella on siten harkintavaltaa sen suhteen, käsitelläänkö toisiinsa liittyviä hankkeita yhdessä.

Hallintolain 25 §:n mukaan, jos viranomaisessa tehtävä päätös saattaa merkittävästi vaikuttaa muun samassa viranomaisessa samanaikaisesti vireillä olevan asian ratkaisemiseen, viranomaisen on valmisteltava asiat yhdessä ja ratkaistava samalla kertaa, jollei yhdessä käsittelemisestä aiheudu haitallista viivytystä tai jollei se ole asian laadun taikka luonteen vuoksi tarpeetonta. Hallintolain 5 §:n 1 momentissa kuitenkin säädetään, että jos muussa laissa on hallintolaista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan hallintolain asemasta. Hallintolain 25 §:ää ei siten sovelleta tähän tapaukseen.

Tässä tapauksessa on otettava huomioon, että valituksenalainen päätös on annettu 24.3.2025, eli noin kahdeksan kuukautta Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttamista koskevan päätöksen jälkeen. Kalatalousvelvoitteen muuttamista koskevasta päätöksestä jätettyjen valitusten käsittely on ollut hallinto-oikeudessa vireillä valituksenalaisen päätöksen antoajankohtana. Hallinto-oikeus katsoo, että aluehallintovirasto ei ole ylittänyt harkintavaltaansa, kun se on ratkaissut Taivalkosken kalatiehankkeen ennen kuin ELY-keskuksen vireillepanemasta hakemuksesta annettua päätöstä koskevat valitukset ovat tulleet lainvoimaisesti ratkaistuiksi. Aluehallintoviraston menettely ei siten ole ollut hallintolain 6 §:n vastaista.

Kemijoki Oy:n hakemus on tullut vireille aluehallintovirastossa 20.1.2022, eli aluehallintoviraston päätös on annettu noin kaksi vuotta ja kaksi kuukautta asian vireilletulon jälkeen. Hallinto-oikeus katsoo, että käsittelyaika ei hankkeen laatu ja laajuus huomioon ottaen ole ollut niin pitkä, että aluehallintovirasto olisi toiminut hallintolain 23 §:n joutuisan käsittelyn vaatimuksen vastaisesti. Sillä, että ELY-keskuksen hakemuksen käsittely on kestänyt aluehallintovirastossa noin seitsemän vuotta ja neljä kuukautta ei ole

merkitystä nyt kysymyksessä olevassa asiassa, koska kyse on eri hakemuksesta.

Hallinto-oikeus toteaa, että yhtiö on hakemuksellaan pyytänyt lupaa Taivalkosken kalatien rakentamiseen. Hakemuksella ei ole haettu muutosta Taivalkosken voimalaitosta koskevaan vesitalouslupaan eikä myöskään lupaan sisältyviin kalatalousvelvoitteisiin. Valituksenalaisessa päätöksessä ei siten ole voitu antaa voimalaitoksen rakenteisiin, käyttöön tai kalatalousvelvoitteeseen liittyviä määräyksiä, eikä yhtiön vapaaehtoisesti vireillepanemaa kalatiehanketta ole myöskään voitu liittää osaksi Kemijoen voimalaitosten kalataloudellisia velvoitteita. Aluehallintovirasto ei siten ole toiminut virheellisesti, kun se ei ole käsitellyt nyt käsillä olevaa asiaa vesilain 3 luvun 22 §:n mukaisena kalatalousvelvoitteen tarkistamisasiana.

Hankkeen toteuttaminen ei jatkossakaan estä luonnonmukaisten ohitusuomien rakentamista Taivalkosken voimalaitoksen yhteyteen, ohitusuomien ympärivuotista vesittämistä tai valituksessa vaaditun ympäristövirtaaman toteuttamista.

Huolimatta siitä, että hakemuksia ei ole käsitelty yhdessä, lupaviranomainen on pyytänyt yhtiötä täydentämään kalatiehakemusta selvityksellä siitä, täyttääkö kalatien rakentamista koskeva hakemus Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttamista koskevassa päätöksessä kalankulun mahdollistaville rakenteille asetetut vaatimukset. Yhtiö on hakemuksen täydennyksenä toimittamassaan selvityksessä arvioinut, että Taivalkosken kalatietä koskeva hakemus ja aluehallintoviraston kalatalousvelvoitteita koskeva päätös vastaavat kalankulun turvaavien rakenteiden, kalatien toiminta-aikojen ja kalatiehen luovutettavan tarvittavan vesimäärän sekä houkutusvirtaaman osalta toisiaan lukuun ottamatta alasvaellusrakenteita, jotka myöhemmin voidaan lisätä osaksi kalatietä. Hakijan mukaan hakemuksen mukaiset rakenteet ovat myöhemmin muutettavissa sellaisiksi, että mahdolliset toistaiseksi tunnistamattomat vaatimukset on mahdollista täyttää. Hallinto-oikeus tämän perusteella katsoo, että Kemijoen kalatalousvelvoitteiden muuttamista koskeva hanke on otettu valituksenalaisen kalatiehankkeen lupakäsittelyssä huomioon.

Vesipuitedirektiivin vastaisuus

Vesipuitedirektiivi edellyttää Kemijoen ekologisen tilan parantamista. Kemijoen vesienhoitoalueen vesienhoidon toimenpideohjelman vuosille 2022–2027 mukaan Ala- ja Keski-Kemijoen ympäristötavoitteen saavuttamisen edellytyksenä merkittävien vaelluskalavesistöjen vesimuodostumissa on, että niissä on tehty teknis-taloudellisesti toteuttamiskelpoiset toimenpideyhdistelmät, joilla voidaan saada aikaan vesistöalueelle vaelluskalojen kestävä, luontaisesti lisääntyvä kanta. Kemijoen pääuoma on luokiteltu alaosalta ja keskiosalta tyydyttävään ekologiseen tilaan. Ala-Kemijoella allastaminen ja perkaukset ovat hävittäneet alkuperäiset virtavesihabitaatit kokonaan; Keski-Kemijoella on jäljellä muutamia koskijaksoja. Vaellusyhteys sivujokien kutualueiden ja meren välillä puuttuu.

Sekä ala- että keskiosan hydro-morfologinen tila on patoamisen ja säännöstelyn seurauksena huono.

Taivalkosken kalatiehankkeella parannetaan Kemijoen vaelluskalojen vaellusyhteyksiä meren ja yläosan poikastuotantoalueiden välillä. Hanke mahdollistaa vaelluskalojen nousun Runkausjoen kunnostetuille lisääntymisalueille ja hanke osaltaan tukee Taivalkosken yläpuolisille alueille toteutettujen mäti- ja pienpoikasistutusten tuloksellisuutta. Hanke näin ollen edistää vesienhoidon tavoitteiden toteutumista.

Valituksessa on esitetty vaatimus siitä, että päätöksessä olisi tullut ottaa huomioon Euroopan unionin komission Suomelle esittämä vaatimus vesivoimalaitosten lupien tarkastelusta vesipuitedirektiivin ympäristötavoitteiden toteutumiseksi erityisesti ekologisen virtaaman, kalateiden ja muiden haittoja lieventävien toimenpiteiden osalta. Taivalkosken voimalaitos nykytilassaan estää vesieliöstön vapaan liikkumisen voimalaitoksen ylä- ja alapuoleisten alueiden välillä. Huolimatta siitä, että Taivalkosken kalatie ei mahdollista kaiken vesieliöstön ympärivuotista vapaata liikkumista voimalaitoksen ylä- ja alapuolisella alueella, eli niin sanottua ympäristövirtaamaa, tuottaa hanke kuitenkin huomattavaa kalataloudellista ja vesienhoidollista hyötyä. Hallinto-oikeus katsoo, että hankkeen toteuttamisesta ei aiheudu vesipuitedirektiivin vastaisia seurauksia ja kokonaisuutena arvioiden hanke edistää vesipuitedirektiivissä asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Yhteenveto

Aluehallintoviraston päätöstä ei ole perusteltua kumota tai muuttaa valituksessa esitetyillä perusteilla.

Täytäntöönpanoa koskeva ratkaisu

Hallinto-oikeus hylkää Kemijoki Oy:n hakemuksen aloittaa hanke valituksesta huolimatta.

Perustelut

Vesilain 15 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan hanketta ei saa aloittaa ennen kuin siihen oikeuttava päätös on saanut lainvoiman. Saman pykälän 2 momentin mukaan Vaasan hallinto-oikeus voi hakijan pyynnöstä määrätä, että hanke voidaan valituksesta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen. Määräys voidaan antaa, jos toiminnan aloittamiselle esitetään perusteltu syy, täytäntöönpano ei tee muutoksenhakua hyödyttömäksi ja hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden niiden edunmenetysten ja kustannusten korvaamiseksi, jotka päätöksen kumoaminen tai lupamääräysten muuttaminen voi aiheuttaa.

Kemijoki Oy on hakemuksensa perusteena esittänyt, että yhtiön pyrkimys on ensi vaiheessa luoda voimalaitos kerrallaan, tutkimustietoon ja kokemukseen

perustuen, toimiva vaellusyhteys Ala-Kemijoelta Ounasjoelle saakka. Vaelluskalahanke ei kuitenkaan etene kalauoman lupapäätökseen liittyvän muutoksenhaun johdosta yhtiön suunnittelemalla tavalla ja aikataululla. Viivytyksetön eteneminen voimalaitoskohtaisissa ohitusratkaisuissa palvelisi vaelluskalojen palauttamistoimien tavoitetta löytää voimalaitoskohtaisesti suunnitellut toimivuudeltaan mahdollisimman hyvät kalatieratkaisut.

Taivalkosken voimalaitos on rakennettu vuosina 1972–1976 ja vaelluskalojen nousu voimalaitoksen yläpuolelle on siten ollut estynyt tästä lähtien. Asiassa ei ole ilmennyt, että Kemijoen olosuhteissa olisi tapahtunut sellainen muutos, joka edellyttäisi vaellusyhteyden palauttamista kiireellisellä aikataululla. Kemijoki Oy:n tavoittelemaa aikataulua ei yksistään voida pitää riittävänä perusteena täytäntöönpanomääräyksen antamiselle. Tämän vuoksi hallinto-oikeus katsoo, että toiminnan aloittamiselle ei ole esitetty vesilain 15 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua perustelua syytä. Lisäksi on otettava huomioon, että valituksen tavoitteena on, että kalatietä ei rakennetta ennen kuin ELY-keskuksen hakemus on lainvoimaisesti ratkaistu. Toiminnan aloittaminen tekisi siten muutoksenhaun hyödyttömäksi. Näistä syistä hallinto-oikeus hylkää Kemijoki Oy:n täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen.

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Keminmaan kunnanhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen voi hakea muutosta valittamalla.

Velvollisuus ilmoittaa päätöksestä

Villilohi ry:n on viipymättä tämän päätöksen saatuaan ilmoitettava päätöksen tiedoksisaannista yhteiseen kirjelmään yhtyneelle.

Ilmoitusvelvollinen on velvollinen korvaamaan ilmoittamatta jättämisestä aiheutuneen vahingon sikäli kuin se laiminlyönnin laatuun tai muihin olosuhteisiin nähden harkitaan kohtuulliseksi (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 94 §, hallintolaki 56 § 2 mom. ja 68 §).

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **4.12.2026**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (04.26).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Janika Gummerus ja Patrick Sahlström, tekniikan alan hallinto-oikeustuomari Lasse Känsälä sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomari Jaakko Tuhkanen. Asian on esitellyt Jaakko Tuhkanen.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös ja maksu	Villilohi ry ym., oikeudenkäyntimaksu 310 euroa *(Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä.)*
Jäljennös maksutta	Kemijoki Oy
	Keminmaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
	Keminmaan kunnan terveydensuojeluviranomainen
	Keminmaan kunnan kaavoitusviranomainen
	Keminmaan kunnanhallitus
	Lupa- ja valvontavirasto/lupaviranomainen
	Lupa- ja valvontavirasto/valvontaviranomainen
	Lupa- ja valvontavirasto/yleisen edun valvontayksikkö
	Lapin elinvoimakeskus / kalataloustehtävät
	Lapin elinvoimakeskus / patoturvallisuusviranomainen
	Suomen ympäristökeskus

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
https://www.tuomioistuimet.fi/tuomioistuimet/vaasan-hallinto-oikeus/tietoa-meista/tietosuoja/

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi, postiosoite ja muut yhteystiedot mukaan lukien sähköinen tai muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- soveltuvalla tavalla valittajan henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä
- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos valituksen toimittaa sähköisenä asiakirjana, sen on saavuttava korkeimmalle hallinto-oikeudelle valitusajan viimeisen päivän aikana. Muulla tavoin toimitetun valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/